

Kommunala pensionärsrådet

Datum 2019-05-17
Tid Kl. 09.00 – 12.05
Plats Kommunhuset, Kommunstyrelsesalen (KS-salen)
Justering av protokoll Justerare är ordförande Niklas Säwén och Eila Nilsson.

Närvarande

Eila Nilsson	Finska föreningen
Kjell Olofsson	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Lillian Borg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Stefan Aronson	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Christer Tarberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Anders Nylin	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Ing-Britt Höglin	SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Ulf Unander	SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Lars Brandhammar	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Wathier Svelander	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Margret Bergström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Niklas Säwén (<i>ordf.</i>)	(S) kommunstyrelsen
Christina Nordenö	(S) kommunstyrelsen
Hans Zetterkvist	(V) kommunstyrelsen
Catrin Eliasson	(L) kommunstyrelsen
João Pinheiro	(S) kommunstyrelsen
Caroline Grafström	kommunsekreterare

Inbjudna

Anders Hedenius	ordförande stadsbyggnadsnämnden
Katarina Tjernblom	verksamhetschef, socialtjänsten
Jolanta Sörebäck	bitr. verksamhetschef vård och omsorg
Per Fredheim	IOGT-NTO

1. Mötets öppnande

Ordförande Niklas Säwén öppnar mötet och hälsar alla välkomna.

2. Val av justerare

Att jämte ordförande justera protokollet väljs Eila Nilsson.

3. Dagordning

Ordföranden informerar om att punkt tre på dagordningen ”Politisk ambition/vision för kollektivtrafiken” ersätts av en punkt om Sundsvall Växer, eftersom Hans Forsberg (C) tyvärr har fått förhinder att medverka. Vidare godkänns dagordningen med den ändringen.

4. Föregående protokoll

Läggs med godkännande till handlingarna.

5. Information om Sundsvall Växer

Stadsbyggnadsnämndens ordförande **Anders Hedenius (S)** informerar om samhällsbyggnadsprocessen och den byggboom som vi just nu har i Sundsvall. Han berättar att varje vecka hör entreprenörer och byggare av sig och vill bygga i Sundsvall. Anders beskriver hur staden har utvecklats ur ett bebyggelseperspektiv. Det byggdes mycket i slutet av 1800-talet efter branden och även på 60-talet, men att det var mer än 60 år sedan det byggdes så här mycket i Sundsvall. Det är ca 99 000 invånare i Sundsvall just nu och för att klara en befolkningsökning och klimatförändringar behövs det byggas fler bostäder, samt göras förbättringar av infrastruktur och anpassningar av ledningsnät.

Anders beskriver kort vad som är på gång i centrala Stenstan. Det byggs ca 3000 bostäder runt centrum och målet är att det ska vara enkelt att gå, cykla och resa kollektivt. För att uppfylla målen med ett mer hållbart resande bör det vara max 1 km till tåget, 1 km till torget och 300 m till vatten. På Norra kajen vill Magnolia bygga hyresrätter ca 700-800 lägenheter.

Det skapas inte bara bättre förutsättningar i centrala Sundsvall. I Kovland förbereds nu ett område för nya småhustomter. Trafikverket bygger om väg 86 och man kommer att förbättra möjligheterna för gående och cyklister. På Alnö är det en svår trafiksituation som gör att satsningar sker på gång- och cykelväg mot kyrkan. Flerfamiljshus och småhustomter förbereds i Ankarsvik. Det finns ett behov av att bygga ny Alnöbro men enligt Trafikverket som ansvarar för bron blir detta troligen inte aktuellt inom de närmaste 10-20 åren. Det pågår en utredning om färja från inre hamnen för persontrafik och cykel. I Njurundabommen bygger Trafikverket dubbelspår från Njurundabommen in till Sundsvall. Detta gör att pendling med tåg kan bli möjlig med endast 6-7 minuters restid in till centrala Sundsvall. Dessa satsningar har redan lett till att bostadspriserna i området ökar.

Ytterligare en stadsdel planeras vid Södra kajen och under våren rustas Rosenborgskajen upp och blir ett attraktivt promenadstråk som kopplar samman de olika områdena längs vattnet.

Den gamla E4 har varit som en barriär genom centrala Sundsvall. När den tunga trafiken inte längre går genom centrum byggs en stadsgata som förbinder stadsdelarna med centrum. Detta gör trafiksituationen för gående och cyklister mycket bättre.

I Katrinehill pågår just nu ett arbete med en detaljplan som utgår från ett reviderat planprogram efter synpunkter från bland annat närboende. Det sker ett andra samråd till hösten. Här planeras ca 1500 bostäder med blandade boendeformer.

Hållplats Stenstan ligger just nu vilande. Kommunen har fått statliga medel på 17 miljoner för stadsmiljöutveckling och projektet beräknas kosta ca 34 miljoner. Det har gått ut anbud men det var endast en entreprenör som lämnade in anbud på en alldeles för stor summa på 58 miljoner. Därför beslutade man att låta projektet vila tills man kan gå ut med en ny upphandling för att se om det kommer in fler anbud. Fram till dess kommer medel från statens konstråd bidra till skapandet av en konstnärlig gestaltning i området.

Fråga ställs om när det även kommer satsas i Matfors. *Anders svarar* att flertalet företag vill bygga i Matfors men då vill de också ha en tomt i centrala Sundsvall för att få ekonomi i förvaltningen. Det finns en politisk vilja och ambition om att bygga ett Trygghetsboende i Matfors

Fråga ställs om varför man har flyttat hållplatsen för linje 1 på busstationen till en nere vid Selångersån när det inom den närmaste tiden inte blir någon byggnation av Hållplats stenstan. *Anders svarar* att det inte ligger inom hans kunskapsområde och han tyvärr inte vet varför hållplatsen har flyttats.

6. Information från socialtjänsten om trygghetsboende på Allégården och handlingsplan för ekonomi i balans

Jolanta Sörebäck biträdande verksamhetschef, informerar om Allégården. Hon berättar att hon arbetade som enhetschef på Allégården 2000-2017 och därför kan en hel del om verksamheten. Hon inleder med att berätta om att verksamhet startade 1994 då huset stod färdigt. Då krävdes inget biståndsbeslut för att flytta in men däremot kunde man ha individuella biståndsbeslut för hjälpinsatser beslut enligt socialtjänstlagen. Allégården består av två vanliga lägenhetshus med ca 56 lägenheter, som är ganska stora. Det var från början ett kösystem för att få lägenhet. Det var ofta piggare äldre som bosatte sig där och det fanns även möjlighet till garageplats. Två hemtjänstgrupper hade sin bas i huset.

Det har skett en förändring med tiden till att det infördes biståndsbeslut för boende på servicehus. Det har blivit så att de som bor där har större behov av insatser och många har omfattande behov. Numera bor det även brukare med demenssjukdom på Allégården. Jolanta beskriver att det inte alltid har varit lätt att tillse behoven. Utmaningarna - husets utformning med fem våningar och tre lägenheter på varje våning, att kunna leva upp till kraven på basala hygienrutiner, att erbjuda en trygg och säker omsorg utifrån brukarens behov samt socialstyrelsens rekommendationer.

Aktuellt - Det behövs nu fler lägenheter inom särskilda boenden och trygghetsboenden. Nya boenden har byggts under 2018 och 2019. Socialnämnden har gjort en översyn av äldreboenden och servicehus och nu gett i uppdrag till förvaltningen att konvertera ett servicehus till trygghetsboende. Socialtjänsten ska föra fortsatt dialog med berörda fastighetsägare och har hållit informationsträffar med boende/anhöriga och personal i början av maj.

Niklas Säwén informerar om att många andra kommuner har fattat liknande beslut de senaste åren, men även i närtid, om att konvertera servicehus till trygghetsboenden. I nämndens handlingsplan ingår det nu som en punkt att omvandla Allégården till ett trygghetsboende. Catrin Eliasson, som också sitter i socialnämnden samt arbetat inom vården, instämmer med Niklas och informerar om att servicehus har utvecklats till att bli rätt vårdtunga boenden. Därför är det bra med fler trygghetsboenden som inte kräver biståndsbedömning samt skapa äldreboenden som klarar att ta emot de äldre som har behov av större vårdinsatser.

Kjell Olofsson uttrycker missnöje med att pensionärsrådet inte fick information om vad som ska hända med Allégården, innan media rapporterade om det. Niklas förtydligar att det var viktigt att personalen och de boende fick information först. Däremot har man kunnat hantera informationen till de anhöriga och boende på ett bättre sätt och det har också förvaltningsdirektören bett om ursäkt för på informationsmötet. Informationsflödet var inte tillräckligt bra.

Fråga ställs om det är på grund av den ekonomiska situationen servicehuset ska göras om till trygghetsboende? *Niklas svarar* att det är en del av handlingsplanen för att komma till rätta med nämndens ekonomi men att beslutet snarare kopplas till hur efterfrågan och behovet av boenden ser ut. Det finns helt enkelt ett ökat intresse för äldreboenden och trygghetsboenden. Det boendes och anhörigas oro är såklart förståelig när de flesta är nöjda med verksamheten idag och trivs bra med den. De kommer dock ha rätt att bo kvar och deras eventuella behov kan tillgodoses med hemtjänstinsatser.

Fråga ställs om hur stor besparingen blir. *Niklas svarar* att det är ca 8,5 miljoner, men att besparingen inte är det främsta skälet till beslutet.

Fråga ställs om varför inte information som är mer nyanserad har gått ut till media och de boende. Den information som rådet har fått under dagens sammanträde skulle vara bra om den delas med allmänheten så att förståelsen för beslutet ökar. *Niklas svarar* att de gick ut med informationen lite för fort och att informationsflödet kunnat vara mycket bättre.

Fråga ställs om vad som är skillnaden mellan de olika boendena. *Jolanta svarar* att *äldreboenden* har mindre lägenhet med pentry och badrum som är ergonomiskt utformade. Dessa är placerade på ett plan så att personalen kan se alla brukare. Alla måltider ingår och sjuksköterska finns på plats. I *servicehus* har man egen lägenhet i annan utformning. Måltiderna ingår inte men ibland finns restaurang där man kan köpa måltider. *Trygghetsboende* är som vanlig lägenhet med hiss och man ska var över 70 år

för att få flytta in. Det är inte socialtjänsten som driver dessa boenden. Det finns möjligheter till sociala sammankomster i gemensamma lokaler. De boende kan få hjälpinsatser, likväl som man kan få i annat, eget boende. Det finns ingen sjuksköterska på plats permanent i huset. Servicehus finns i Matfors, Stöde, centrum (Allégården), Alnö och Haga (Tomtegränd).

Ulf Unander gör rådet uppmärksam på att det även finns Plus-boenden inom t ex Mitthem AB. Det är också en typ av lägenheter som är viktig att inte glömma bort även om boendet inte är lika anpassat för äldre som de andra boendetyperna.

Niklas informerar om att det inom socialförvaltningen pågår en boendeutredning. KPR var referensgrupp i arbetet med ”Styrande principer för utformningen av nya äldreboenden” när dessa togs fram under 2016. Nu ska förvaltningen revidera dessa styrande principer och Niklas föreslår att någon tjänsteperson som arbetar med frågan kommer på nästa KPR-sammanträde för att samla in synpunkter från rådet om detta.

Katarina Tjernblom, enhetschef för kvalitetsutveckling, informerar om handlingsplanen för socialnämndens ekonomi. Socialnämnden beslutade i september att förvaltningen får i uppdrag att återkomma i anslutning till upprättandet av Mål och resursplan 2019, med en kompletterande handlingsplan med konkreta åtgärder för att komma i ekonomisk balans. Denna skulle innehålla konkreta åtgärder. Totaleffekten på åtgärderna uppgår till 144 miljoner.

Handlingsplanen innehåller nio olika punkter :

1. *Allmän återhållsamhet/restriktivitet* - gäller inköp och återbesättning av tjänster. Ekonomisk effekt: 8 miljoner
2. *Lokaler* - Drakfastigheter ska göra översyn av fastigheterna vilket leder till en reviderad lokalbehovsplan. Målet är att ett mer effektivt lokalanvändande och eventuell förtätning av lokaler. Ekonomisk effekt: 10 miljoner.
3. *Konvertering servicehus till Trygghetsboenden* - Servicehusen definieras som särskilda boenden men är inte utformade och anpassade i nivå med dagens krav som ställs på ett särskilt boende. Konvertering av ett servicehus till trygghetsboende. Ekonomisk effekt: 8,5 miljoner
4. *Verksamheter i egen regi* - effekter i det pågående arbetet med att anpassa organisation och bemanning i nivå med budget. Det handlar om hemtjänst, LSS-boenden, socialpsykiatri, flyktingverksamheten samt hälso- och sjukvård. Bland annat finns planer på att bygga upp en vikariepool. Ekonomisk effekt: 39 miljoner
5. *Externa/interna köp av tjänst* – sänka kostnader genom minskade inköp, översyn av avtal eller genom att utföra tjänsterna i egen regi. Med köp menas t ex resor till och från daglig verksamhet, transport av livsmedel., tekniska hjälpmedel samt köp av tjänster inom HR, IT och fordon. Ekonomisk effekt: 11,5 miljoner

6. *Externa placeringskostnader IFO* – andra kommuner har LOV-upphandling och nu ska även Sundsvall öppna upp för nya externa utförare när det gäller placeringar i hem för vård eller boende (HVB) . Genom att tillämpa LOV kan kommunen lättare styra priset, öka fokus på kvalitet samt öka valfriheten för den enskilde vilket kan leda till stora besparingar. Ekonomisk effekt: 20 miljoner.
7. *Externa köp av platser inom äldreomsorgen* - kostnaderna för utskrivningsklara (från sjukhus) har ökat, kopplat en ny lag som innebär att kommunens betalningsansvar inträder efter tre dagar från tidigare fem dagar. Dygnskostnaderna har fördubblats och uppgår nu till 7100 kr/dygn. Tät samverkan mellan slutenvård och primärvård ska leda till att hitta lösningar för en snabbare hemgång. Översyn av övriga avtal för köp av externa platser inom äldreomsorgen ska göras. Ekonomisk effekt: 7,5 miljoner
8. *Översyn av verksamheter i egen regi* – På sikt avveckling, alternativt konvertering till trygghetsboende av ett ej optimalt äldreboende. Ekonomisk effekt: 11,5 miljoner
9. *Externa köp av verksamheter inom omsorgen* – översyn av externa köp av boendeplatser inom omsorgen. Åtgärder som kan vara aktuella är översyn av avtal, upphandling enligt LOV, hemtagning av verksamhet samt översyn av beslut SoL (socialtjänstlagen) respektive LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Ingen beräknad ekonomisk effekt då frågan behöver utredas och förankras ytterligare .

Fråga ställs om varför kommunen inte har skapat fler korttidsplatser. *Katarina svarar* att det allra bästa vore om patienten kan komma hem och att det då görs utredning om vårdbehoven istället för att vårdas på korttids. Samverkan med Landstingets kring frågan har förbättrats.

Fråga ställs om kommunen har bestämt att betalningsansvaret skiftar efter tre dagar. *Katarina svarar* att det är en betalningsansvarslag som trädde i kraft i januari 2018 som reglerar detta. God samverkan krävs med Landstinget för att det ska fungera väl.

Fråga ställs om hur man kan ta bort en medicinskt ansvarig rehabiliterare (MAR) som kan underlätta att ta hem personer från sjukhusvistelser, när man samtidigt ska minska tiden med korttidsboende. *Katarina svarar* att kommunfullmäktige har beslutat att ta bort det riktade stödet till socialnämnden för en MAR, men att det socialnämnden beslutat är att hålla tjänsten vakant (då personen i fråga slutat) fram till årsskiftet i avvaktan på nya nämndsorganisationen.

7. IOGT-NTO-rapport om äldres alkoholvanor

Per Fredheim från IOGT-NTO är inbjuden till sammanträdet för att informera om en rapport som är framtagen av ledande alkoholforskare. Forskningsrapporten ges ut av

Svenska läkaresällskapet, Svensk sjuksköterskeförening, CERA på Göteborgs universitet, Stiftelsen Ansvar för Framtiden och IOGT-NTO. Syftet är att öka kunskapen om hälsokonsekvenser kopplade till alkoholkonsumtion hos äldre.

Risken att skadas av alkohol ökar med åldern. Äldre drabbas hårdare av alkoholens effekter vilket beror på lägre muskelmassa och vätskenivå i kroppen. Alkoholkonsumtionen har ökat i åldern 65+ och allra mest bland kvinnor. Konsumtionen närmar sig nu nivåerna för de mellan 30 och 49 år. Att alkoholkonsumtionen ökar mest i gruppen äldre kvinnor anses höra samman med förändrade könsroller och bättre ekonomi, men även ensamhet.

Antalet dödsfall orsakat av alkohol har ökat med 30% under 2000–2016. Tidigare studier som visar att måttlig alkoholkonsumtion är bra för hälsan brister i metod. Genom att aktivera kroppens stressystem ökar risken för en mängd sjukdomar och olika former av psykisk ohälsa. Det finns ett stort antal sjukdomar som kan härröras till alkoholkonsumtion, bl a olika typer av cancer. Det är också den största påverkningsbara faktorn för demens. Många läkemedel får minskad effekt eller blir farliga i kombination med alkohol och risken för fallolyckor ökar avsevärt.

En av sex personer över 60 år har utsatts för våld. Äldre personer med riskkonsumtion av alkohol löper fyra gånger så hög risk att utsättas för våld jämfört med lågriskkonsumenter. Alkohol är den enskilt påverkbara riskfaktorn för våld och mörkertalet kan vara stort då studierna av våld kopplat till alkohol och äldre är relativt få.

Vid hälsoundersökningar och vårdplanering måste kunskap om alkoholens risker få en mer framträdande plats. Exempelvis kan man få fylla i frågeformulär om hälsa och alkoholvanor på hälsocentraler. Det är viktigt att arbeta mer medvetet med frågorna för att kunna ge stöd.

Alkoholpolitiken har varit restriktiv under många år och det har lett till mindre antal alkoholskador bland dem som växte upp under 70 till 90-talet än de som växte upp under 60- och 70-talen.

Rapporten är författad av några av världens ledande alkoholforskare och visar att äldre som delvis eller helt avstår från alkohol ökar chanserna till ett långt och friskt liv.

Fråga ställs om Sundsvalls behandlingscentrum har rapporterat att det kommer in fler äldre som har alkoholproblem. *Per svarar* att han inte är vet säkert. Däremot har Anonyma Alkoholister inte märkt att antalet äldre har ökat i deras program, men att det kan bero på stigmatisering. Ofta kommer de i kontakt med dem som är riktigt på botten och det är svårt att hitta stöd för dem som är i s.k ”mellanläge”, då beroendet inte har blivit helt ohanterligt.

Per tipsar om att man på IOGT.se kan läsa rapporten och även beställa denna. <https://iogt.se/pressrum/forskningsrapport/> Om intresse finns, kan någon från IOGT-NTO komma ut till pensionärsföreningar och berätta om rapporten. Det går även att anordna seminarium om ämnet. Kontaktuppgifter till Per: per.fredheim@gmail.com

8. Arbetsordning KPR

På pensionärsrepresentanternas förmöte har man diskuterat rådets låga möjligheter till påverkan på det som händer i kommunen. Man vill därför återuppta frågan om att arbetsordningen bör revideras. Niklas menar att rådet först bör göra en utvärdering av arbetsformerna i slutet av 2019 eller i början av 2020. Han anser att man inte bör skynda på revideringen utan hitta någon form av process för hur detta kan göras. Möjligen kan frågan tas upp i samband med stormötet i november. Där kan man diskutera vilka förväntningar som föreningar och pensionärsorganisationer har på rådet.

9. Övriga Frågor

Bidrag till demensföreningen

Fråga har ställts om varför demensföreningen inte får bidrag till sitt 30-årsjubileum. Niklas har nu kollat upp frågan och fått besked av föreningsbyrå att det i reglerna står att man inte betalar ut bidrag till jubileum. Däremot kan föreningar särskilt ansöka om bidrag för större arrangemang, men att det då blir en annan typ av stöd.

Föreningsstöd

Niklas återkopplar till KPR om en tidigare fråga gällande hur många pensionärsföreningar som får föreningsbidrag av kommunen. Han informerar nu om att det är 38 föreningar och dessa får sammanlagt 630 000 kr.

Träningstider för äldre

KPR återupptar upp frågan om särskilda subventionerade träningstider för äldre och om det finns det även på andra kommunala gym. Niklas informerar om att personal på badhusen leder pass i Stöde, Alnö och Njurunda. Det finns en politisk ambition att få badtider för äldre men att det inte är klart hur det blir med det. Privata aktörer klagar på att kommunens gym konkurrerar med deras verksamhet. KPR diskuterar frågan om någon form av bidrag till friskvårdskort skulle stimulera äldre att börja röra på sig.

Ett flertal pensionärsföreningar bjuder in till friskvårdsaktiviteter som arrangeras av föreningen, t ex i Matfors. Något som föreningar kan göra på egen hand eller tillsammans med andra är att prata med friskvårdsanläggningar och förhandla om priser.

KPR enas om att bjuda in representanter för kultur- och fritidskontoret till nästa sammanträde i september.

Dialogmöte

Nästa dialogmöte kommer hållas i Kvissleby **tisdag den 27** eller **onsdag 28 augusti** på Träffpunkten. Wathier kontaktar pensionärsföreningen där och återkommer med tid och spikat datum för mötet. Det kommer inte bli någon tidningsannons denna gång.

Caroline och Niklas tar fram informationsaffischer som kan sättas upp på annonstavlor och vidarebefordras till bl a föreningar.

Seniordagen

Niklas informerar om att det inte blir någon seniordag till hösten, bland annat med anledning av omorganisationen inom socialförvaltningen. Han har återkopplat till kultur- och fritidsförvaltningen och socialförvaltningen att det då bör arrangeras en seniordag till våren och att KPR bör få vara med och lämna inspel kring innehåll. Det kommer därför bli en punkt om kommande seniordag vid sammanträdet i november.

Möjlighet till bistånd för äldre över 80 år

Pensionärsrepresentanterna i KPR vill få återkoppling angående tidigare uttalande av Bodil Hansson vid KPR-mötet i november om att äldre över 80 år ska kunna få hjälp med städ, inköp m.m. viss tid per månad utan biståndsbedömning. Niklas meddelar att det kommer ett förslag till hur det kan utformas innan årsskiftet och att KPR kommer få ta del av detta förslag.

Heffnersgården

Invigningen av Heffnersgården blev tyvärr inställd p g a sjukdom. Då det beslutas om ett nytt datum för invigningen vidarebefordrar Caroline ut det till KPR.

Nästa KPR-sammanträde

Datum: 13 september 2019

Tid: 09.00 - ca 12.00

Plats: Kommunstyrelsesalen, kommunhuset

Förmöten för pensionärsrepresentanterna planeras in ca en vecka innan ordförande, vice ordförande och kommunsekreterare har planeringsmöte för kommande KPR-sammanträde.

Justeras

Niklas Säwén

Ordförande

Eila Nilsson

Justerare

Caroline Grafström

Sekreterare